

○○○ A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE ○○○

○○ KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN ○○

IX., Ernő-utca 11–13. sz. Telefon 85–12.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. || Előfizetési ára 1 évre 2 korona

II. ÉVFOLYAM

1905. NOVEMBER

∴ 11. SZÁM ∴

A madárvédelem történetéről, fontosságáról, a gyakorlati madárvédelem szükségéről.*

Írta: Kukuljevič József,

Egy új évszak, az ősz beállta teszi aktuálissá, hogy a fentebb jelzett tárgyról írjak.

Már több ízben volt alkalmam a „Természet“ című lap hasábjain a természet barátjaihoz, kedvelőihez szólhatnom és az eddig elért eredmény bátorít fel arra, hogy most a második költést megelőzőleg tisztelt olvasóim figyelmét felhívjam a lég vándoraira, a teremtés, a természet szárnyas lényekre.

Hogy miért vegyük oltalmunkba ezeket a lényeket, azt már más alkalommal, a fentebb jelzett helyen ismertettem, ugyancsak szólottam arról is, mily módon részesíthetjük őket a kellő védelemben. Ezuttal azt a kérdést figyelmen kívül hagyva, csak a jelen közlemény

* Megjelent a „Természet“ ez évi I. és II. számában.

befejező részében fogok egynéhány, a gyakorlatból vett példát felsorolni, annak igazolására, hogy az általam azon helyen annyszor hangoztatott gyakorlati madárvédelem szükségét ismét megerősítem.

Ez adatok felsorolását megelőzőleg röviden szándékozom ismertetni a madárvédelem történetét, keletkezésének okát.

A madárvilág iránti szeretet fontossága és az, hogy ennek szükségét már évszázadokkal Krisztus születése előtt ismerték és gyakorolták az alábbiakból fog világosan kitünni.

Csak egy idézet kapcsán tudom erre vonatkozólag fejtegetéseimet megkezdeni.

Karl Berger (Berlin. *Zur Geschichte des ethischen Vogelschutzes**) című értekezésében a madárvédelem történetét egy mese kapcsán fejtegeti.

* Ornithologische Monatschrift Dresden, 1905. XXX. évfolyam 7. füzet.

A kínaiak birodalmában egykoron egy herceg élt, kinek tiszteletére nagy ünnepélyt rendeztek. E lakoma alkalmával vendégei libákat, halakat hoztak ajándékba. Ezt meglátva a herceg, felkiáltott: mily felségesen jó az ég népeivel szemben, ötféle gabonát növeszt, és alkot halakat, madarakat, a mi élvezetünk és használatunk céljaira.

A hercegnek kijelentését a jelenlevők nagy tetszéssel fogadták; felállt azonban egy 12 éves fiú és azt mondá: Nem így uralkodó! Az ember elveszi mindazt, amit megehetik és megeszi, az ég azért teremtette? A moszkítókat vért szívják, a farkasok és tigrisek húst esznek. De az ég csak nem teremtette az embert a moszkítókat kedvéért, a tigrisek és farkasok kedvéért a húst?

E példabeszéd is arról tanuskodik, hogy már Krisztus előtt 500 évvel a távol kelet egy bölcselkedője: *Lihtse* is tudatában volt annak, hogy Isten nemcsak az emberek kedvéért teremtette az állatvilágot, hanem annak minden egyes képviselője a világegyetem óraművének egy kerekét képezi és az egész Mindenség érdekében kell, hogy fennmaradjon még akkor is, ha annak, ki a teremtés koronájának nevezi magát: az embernek, nemcsak, hogy hasznot nem hajt, hanem ellenkezőleg, kárt okoz.

Igaz, hogy már évezredekkel az ember megjelenése előtt a földön számtalan állatfaj megszűnt létezni és a természet összhangja mindazonáltal nem szenvedett. Miért? Azért, mert maga a természet küszöbölte ki azokat az elemeket, amelyekre szüksége nem volt többé, melyek hivatásukat már betöltötték, melyek pótlásáról már előbb gondoskodott. A kihalt fajok helyébe újak léptek. De az ember megjelenésével megváltozott ez a világrénd.

Az ember az idők folyamán részben önzésből, részben kedvtelésből sok fajt pusztított ki teljesen, a anélkül, hogy azok pótlására új fajok keletkezhettek volna, míg egy másik csoport küzdelmét a létért megnehezítette azáltal, hogy nem adott módot nekik arra, hogy a körülményekhez alkalmazkodjanak és a megváltozott viszonyok között megállva helyüket, a nagy Mindenség óraművének egy-egy kereke ki ne hulljon. Még az újabb időben is így fogták fel a madárvédelmet, többek között maga *Gloger*, egyik nevesebb ornithologus is. Ő is a madarakat a mező- és erdőgazdaságra nézve hasznos voltuk miatt tartja csak védendőknak.

Az ethikai alapon nyugvó madárvédelem csak az újabb időben kezd tért hódítani. Egyik legnagyobb harczosa ez irányzatnak *K. Th. Liebe tanár*, a híres

ornithologus, ki számtalan madárvédelmi iratot szerkesztett azzal a célzattal, hogy az ethikai madárvédelemnek minél több hívet toborozzon. Ő a világegyetem keretébe tartozó minden madarat védendőnek tart, még a ragadozókat sem véve ki, ez utóbbiak tulszaporodásának emberséges módon való megakadályozását helyesli, de a természet háztartásából való kiirtását nem tartja összeegyeztethetőnek az emberiség fenségével, mert őket nem az ember alkotta, hanem a Természet maga, a Mindenható, és nem tartja jogosítottnak a gyarló embert arra, hogy a Mindenható alkotását, vagy annak csak egy kis részét is romba döntse.

Ezzel a felfogással ugyszólván azonos a madárvédelem azon formája, mely esztetikai alapon tartja megvédendőnek a madárvilágot.

Ennél az irányzatnál tekintetbe jön a madarak szép tollazata, fenséges éneke, vidám, fürge, fesztelen, kedélyes ugrálása. Ez az irányzat bár nem nyugszik oly magasztos alapon, mint a *Liebe* által követett, mégis jóval felettebb áll amannál, amely kizárólag csak a haszon miatt tartja védendőnek a madárvilágot. Az említett kezdetleges felfogás semmi magasztosat nem rejt magában, ott földolog a gyomor, az érzékek, a szenvedély és kedvtelés kielégítése.

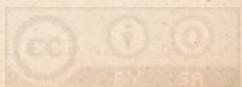
Ha az ethikai alapon nyugvó madárvédelem keletkezése után kutatunk, úgy azt fogjuk találni, hogy azt egyes ókori népek vallása keretében megtaláljuk. Egyes vallásokban megtaláljuk a nyomát annak, hogy az állatvilágot épp oly teremtett lénynek, sőt egyes esetekben magasztosabbnak tartották, mint az embert és ezért védelemben, esetenként tiszteletben részesítették, sőt nem ritkán — mint istent — imádták.

Ezt a felfogást ápták mindazok a népek, melyek az ember- és állatvilág leszármazást illetőleg nézeteikben nem alkottak tulságos, áthidalhatatlan ürt, ahol meg volt a hajlamosság az ember és állat keletkezését illetőleg összekötő kapcsot keresni, feltételezni és találni.

Ezek a népek belátták, hogy a világegyetem minden része, ha külön-külön tagot képez is, egymással vonatkozásban van: ez adta meg az alapot arra, hogy az emberiség belátta, hogy az állatvilágot, azt, amely védelemre szorul, védeni kell.

Legjobban szolgálta az ethikai madárvédelmet az ős vallás. Már keletkezése idejében is kiterjesztette védőszárnyait a lég és föld madaraira, már akkor létesített kapcsot köztük és az istenség között.

Az ősnépek vallása: természetimádás. Imádása és tisztelete a nagyszerű, fenséges, teremtő erőnek, a természetnek.

Midőn az ősvallást az újabb vallások dogmái fokenként megdöntötték, átalakították, új eszményeket vittek bele és egy egészen új vallás épült ki, úgy az ősvallásban foglalt eszmények lassan veszendőbe mentek, mindazonáltal egyes nyomok továbbra is fennmaradtak, bár ezeket a maradványokat babona névvel illették.

Azonban a babonát sem szabad megvetnünk akkor, midőn annak czélzata nem más, mint a madár, illetve az állatvilág számára is védelmet biztosítani. A babona ápolása közepette is feltaláljuk az érdekszemponatok érvényesülését és szemmeltartását.

Az ősnépeknél a műveltség nem lévén még anyyira kifejlődve, ők nem tudva megmagyarázni a természetüneményeket, félelmet érezték, majd felsőbb hatalmat ismerve fel benne: imádták. És így láthatjuk, hogy ősrégi időkben is szokás volt az emberek közelében letelepedett madarakat védelemben részesíteni. Ott fészkeltek kunyhója tetején, az eresz alatt, ott a fán, amely tüzhelyét beárnyékolta. Elkísérték utjukra gazdájukat, ott zengtek körülötte az erdőben, midőn vadászatra ment.

Idővel magasabb lénynek tartotta az ember a házán fészkelő gólyát, az eresz alatt fészkelő fecskét, a tornácban tanyázó verebet, mely szárnyaival együtt szemezett. Ezeket az állatokat, melyek eleinte csak segítőtársaként szerepeltek, felismerve hasznukat, mindinkább védelemben részesítette az ember.

Isten különös adományának tekintette az ősember a gólyát és fecskét; a galambot a tulvilágon lévők hirnökének; nagy jóltevőt látott a harkályban, amely kopácsolásával megmutatta, mint kell szikrát kicsiholni a fából. A természet fiának szemében a holló az erőszak segítőtársaként szerepelt; a bagoly kiáltásait a démon intő szavának tekintette. Ha a fülemüle bánatosan énekelt, úgy ebben egy elköltözött társa panaszát hallotta. A kakuk hangjában jó szavát vélte; a sasban pedig magát a hatalmas istenséget látta. Mindezeknek a madarak védelme parancs, törvény volt. Szomoruan látták őket az ősz beálltával tanyájukról elköltözödni, de kedvelt vendégeknek tekintették, ha tavasszal visszatértek.

A madarak iránti tiszteletben annyira mentek, hogy edényeket raktak az eresz alá, hogy fészket rakhassanak bele és törvénynyel védték a hollókat, melyek hitők szerint a holtak lelkeit átvitték a tulvilágra.

Az ősnépek mindegyikénél erős alapon nyugodott a vallási érzék és így erős alapon nyugodott a madarak iránti szeretet is.

(Folytatása következik.)

A tettenkapás.

Ezen a czímen a „Csendőrségi Lapok“ ez évi 40. számában *K. Nagy Sándor* egyesületünk érdemduis al-elnöke tollából egy — végig humanizmusban bővelkedő cikk jelent meg, mely a csendőrséget törekszik több irányban hasznos ismeretekkel ellátni. Ezen cikk egyik részlete különösen érdekeinket pártolja s miután egyesületünk intencióit szolgálja, az alábbiakban közlöm.

„De midőn a mezőrendőri törvény megszegőinek tettenéréséről van szó, lehetetlen külön meg nem emlékezni ennek és a vadászati törvény ide vonatkozó részének egy, a közgazdaságra különösebb befolyással bíró intézkedéséről, amelyet sokszorosan lelkére kell kötni minden csendőrnek, aki a természetet szereti. Pedig van-e olyan, aki ne szeretné? Hiszen a csendőr majdnem mindig ott jár-kél a szabad természetben, látja azt, gyönyörködik abban és van alkalma megfigyelni annak egyes jelenségeit. Bizonyára tudja minden csendőr, hogy a természetet a madarak vidámitják fel s a fákat a madarak védik legjobban és hogy erdőnek-mezőnek a madarak a legszebb eleven ékességei.

A *madarak védelméről* külön intézkedik a törvény, midőn kimondja, hogy az éneklő madarakra soha nem szabad vadászni, a madarak fészkeinek elrombolását, vagy háborgatását, tojásainak elszedését tiltja. (1883. évi XX. t.-cz. 9. és 30. §.)

Még határozottabban meg van ez írva a *Mezőrendőri törvényben*, a mely szerint általában a hasznos madarak pusztítása, azok fészkeinek és tojásainak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos.

De e világos törvények ellenére is majd minden háznál ott gubbaszkodik egy-egy szerencsétlen, a száználmas vergődés miatt tollaitól vedlett, szomorú énekes madár a kalitkában, nemcsak a szabadság után sóvárogva, hanem többnyire éhezve és szomjuhozva is, mig aztán elpusztul.

Ha az éneklő madarakra vadászni s ezeket vagy ezeknek fiait elfogni tiltja a törvény: hogyan és mi jögon kerülnek ezek mégis kalitkába, fogságba és mi jögon tartanak ott? Törvény ellenére. Mert ha az éneklő madarat elfogni nem szabad, akkor nem szabad azt tartani sem; ha nem szabad tartani: akkor ki is kell nyitni azoknak a kalitkáknak ajtóját, hogy a törvény adja vissza szabadságát azoknak, kiket a törvényszegők megfosztottak attól.

Temérdek éneklő madarat szállítanak külföldre a mi erdőinkből és mezőinkről azok a szivtelen törvényrontók, a kik nem akarják belátni azt a töméntelen kárt, a mit ezzel a mi közgazdaságunknak okoznak. És ezeket az elfogott éneklőmadarakat — a törvénytől való félelemben — nem a nagyobb vasuti állomásokon adják fel, ahol őket könnyen tettenkapni lehetne, hanem rendszeren a kis megállóhelyeken adják oda a másik madár-csiszárnak s talán nem is mindig kalitkában, hanem másként becsomagolva, hogy felismerhető ne legyen.

Ne mulasztják el azért soha a természetet szerető, a madarak hasznát felfogni tudó és a törvényszegések megakadályozására kötelezett csendőrök különös figyelmet is fordítani ezekre őrzárataik közben. Ehez nekik jögon van. (Szolgálati utasítás. 62. §.)“

Kutyák rendőri és katonai szolgálatban.

Az eb, mely különféle változataiban a kis sakáltól (*Canis aureus*), a nagy sakáltól (*Canis lupaster*), az indiai farkastól (*Canis pallipes*) és a közönséges farkastól (*Canis lupus*), veszi eredetét, mint szelídített kutya (*Canis domesticus*), vagyis mint házi eb (*Canis familiaris*), már a kőkorszakban élt ember szolgálatában állott s annak a vadászatban segítő társa s szelídített, kisebb állatnyájainak őrzője s védője volt. Hasonlóképpen a bronzkorszakban is, mit bizonyítanak földtani kutatások, nevezetesen az ősbárlangokban és czölöp-építmények helyein talált leletek.

Az ókor kultur népei az ebet már többféle változatban ismerték s pl. Kr. e. 3500 évvel már az ó-egyptomiak sirköveiken, emlékoszlopaikon meg is örökítették. Ez ebek közt voltak vadászkutyák, nyáj-őrzők, hadi kutyák, ölebek. A zsidók is, bár az állatot,

1. ábra.

mint tisztátalant, általában megvetették, nyájuk őrzésére és terelésére felhasználták, amint az az ó testamentum egyes részeiből kiviláglik. Birtokában voltak a háziasított ebnek a régi *indusok* is és pedig Kr. e. már 2000—3000 évvel, nemkülönben a *perzsák*, kiknek körülbelül Kr. e. 1500 évvel irt szent könyvükben, a Zend-Avestában, sokszor tétetik a kutyáról említés. Ez az ókori nép hadi kutyák felett is rendelkezett s pl. a Kr. e. VI. és VII. századból fel van jegyezve, hogy: ebeik mint valami vadállatok törtek reá a barbár ellenségre, azok közül sokat szétszakgattak, vagy megfutamtítottak. A *görögök* nemkülönben, Kr. e. mintegy 1000 évvel, ismerték a domestikált ebet s felhasználták részint nyáj-, vagyon- és emberélet őrzésre és védeésre, részint vadászatra, sőt mint áldozati állatot és hadi kutyát is s híres íróik közül, Xenophon és Aristoteles,

már több fajta vadász és más ebet ír le. Épügy ismeretes volt az eb a régi *rómaiaknál*, úgy is mint nyáj- és vagyon-őrző, úgy is mint vadászeb és öleb, de ugyis, mint ellenségverő kutya és áldozati állat. Írójuk, Marcus Terentius Varro (Kr. e. 116—27.) már behatóan értekezik könyveiben a kutya fajtáiról, tenyésztéséről, tartásáról. Birtokában voltak a legkülönbélebb ebajtáknak a régi *germánok* és *gallok* is és alig szenved kétséget, hogy a sereget követő állatnyájuk terelésére, őrzésére és védelésére *Attila hun népei* és a mi *magyar őseink* is az ebet szélteben használták.

Megállapítható aztán, hogy az ókorban általában, az eb nemcsak mint nyájőrző, vagyont, emberéletet oltalmazó, s mint vadász és fényüzési kutya, hanem mint hadi és u. n. rendőrségi eb is jelentékeny szerepet vitt. Plutarch és Plinius már háboruban használt hadi-kutyákról emlékeznek meg. Aeneas (Kr. e. 600 évvel) ebekről beszél, melyeket nyaklánczukba varrt hadi-

2. ábra.

tudósítások továbbítására használtak. Vegetius közli, hogy a rómaiak, erődítmények tornyaiban hadikutyákat alkalmaztak, melyeknek feladata volt a közeledő ellenséget észrevenni s az őrséget fellármázni. Herkulanum romjai között egy képet találtak, mely egy páncéllal vértezett ebet ábrázol, amint az egy őrséget a barbárok ellen védelmez. A középkorban ily hadikutyákat szekérvárak és táborok őrzésére használtak. Az 1476-iki burgund-schweizi háboruban az utóbbiak hadi ebei az előbbieket csatakutyáit a szó szoros értelmében szétszakgatták.

Az az embertelenség is untig ismeretes, hogy Amerika felfedezése után, eféle „rendőrségi“ és hadi vérebekeket, renitens indusok felkutatására és szétmarczangolására használtak s ezt annak idején még Anglia is, a jamaikai négekkel szemben, megcselekedte.

Ilyen értelmű szolgálatra ma már a kutyát igénybe venni nem szokás, azonban vadállat felkutatására, nyomozására, elfogására igenis: emellett még felhasználja az ember manapság az ebet hadiczelokra és rendőri szolgálatban is, kellő idomítás után.

Már a mi hadseregünkben is kezdik alkalmazni az ebet s hovatovább kiterjedtebben veszik azt igénybe külföldi katonaságok, nemcsak dobhuzásra, löszerhurcolásra, hanem haditudósítások továbbítására is. (Nézd az itt lévő 1. ábrát, mely egy ilyen tudósítást hozó német juhász-ebet mutat, melynek nyakörvéből a bajor vadászkatona az iratot kiveszi.) Felhasználják pl. éppen egy bajor vadászrezd betanított ebeit kidült, megsebesült, elveszett katonák felkutatására is, amint azt az ittlévő 2-ik ábra mutatja.

3. ábra.

A rendőrség, mint az e lapok 1901. első évi folyamában leírva van, először Belgiumban vette igénybe az ebet kellő tanítás után u. n. detektív-szolgálatra és pedig — mint ott mondva van — kitűnő eredménnyel. Azóta a kutyának éjjeli bujdokló csavargók kiszimatolására, jelzésére és életveszély nélküli lefogására való felhasználása mindinkább terjed s már Franciaországban és a Német birodalomban is meggyökerezett. (Az itt levő 3-ik ábra egy e célra idomított német rendőrkutyát mutat, amint egy védekező csavargót mellen ragad.)

Hogy az ilyen rendőri (emberre nem életveszélyes) szolgálatra az ebeket hogy idomítják, azt leírtam e lapok imént jelzett évfolyamának 134—136-ik lapján.

Monostori Károly.

Megjegyzés a marhavásáron való dara etetés és a vásárt megelőző itatás kérdéséhez.

A mészárosok már több ízben kérték a közigazd. és közéletmezési (VIII.) ügyosztályt, hogy tiltsa meg a vásárra felhajtott marháknak megitatását a vásár napján, mert az állatok rendszerint sokat isznak, s a tulitítás folytán nagymérvű sulyszaporulat áll be. A tanács az ügyet tárgyalta s mivel a vásári bizományosok és az állatorvosok ellenezték az itatás eltörlését, a tanács kérdést intézett e tárgyban az állatorvosi főiskolához, mely kijelentette, hogy egészséges állatoknak — melyek szerdán délután jóllaktak — a csütörtök reggeli szomjaztatás meg nem árt, feltéve, hogy délután ismét rendes etetésben és itatásban részesülnek s sok száraz takarmányt nem kaptak.

A tanács a közgyűlés elé azt az indítványt terjesztette, hogy a daraetetés jelenleg divó módja tartassék fenn, de a marhák csak a vásár napjának délutánján kaphassanak vizet.

Mi ez ügygyel csak állatvédelmi szempontból kívánunk foglalkozni, bennünket nem vezet semmiféle anyagi érdek, ezért nem fogadhatjuk a tanács határozatát osztatlan lelkesedéssel.

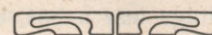
Az állat tulajdonosának nemcsak elvitázhatatlan „joga“ hanem egyenesen kötelessége állatját az eladás perczéig lehetőleg jól gondozni. Jó gondozásról pedig szó sem lehet, ha az állat koplal vagy szomjazik. Étesse a tulajdonos a vágásra szánt állatot, akár darával is — ez ellen az érdekelt mészárosoknak sincsen kifogása, de igenis van kifogásuk, még pedig jogos kifogásuk az etetés módja ellen. Szokás ugyanis a vásári marhát szerdán délután *nagyon erősen sózott darával etetni, de meg nem itatni*. Már most a szomjas állat, — ha másnap reggel vízhez jut, olyan mőhön iszik, hogy sulyszaporulat áll be, mely a mérlegetésnél erősen számba jön.

Ez ellen az eljárás ellen mi is felemeljük tiltakozó szavunkat. Tiltakozunk ellene mint kegyetlen állatkinzás ellen.

Az a szegény állat jóllakik a sós darával, de vizet nem kap, ami magában véve is hanyag és lelketlen eljárás. Az istállók hőmérséklete rendszerint magas, amely körülmény az amugyis szomjas állat kinját még növeli.

Viszont azonban azt sem helyeseljük, hogy az állatot szerdán este bőségesen itassák meg, s az másnap délutánig vízhez ne jusson, mert pl. nyáron a nagy hőségben az állat szenved általa.

Engedje meg a tanács a főiskola tanári karának szakvéleménye alapján, hogy az állatok a vásár napján *hajnalban* megitassanak, hiszen a szakvélemény szerint még nagy mennyiségű viz is kiürül a szervezetből 4—5 óra lefolyása alatt, s az állat nem szenved, de meg a mészáros sem károsodik.

Levelek a közönség köréből.

Én, alulírott felkérem az állatvédő-egyesületet, azaz felhívom figyelmét egy üdvös és felülmulhatatlanul szükséges intézményre. A lapokban nagy figyelemmel kísérem a husdrágulás okainak felfogását, melylyel csak a mészárosokat vádolják, azaz csak vádolták, mert a hatóság már eléggé meggyőződhetett ennek ártatlanságáról. Tehát az én szerény felfogásom az, hogy a husdrágulást az alatt megírt állatirtás idézi elő.

Én egy fiatal, 21 éves mészáros-segéd vagyok a pesti közvágóhidon alkalmazva, szemtanuja vagyok annak, mily nagy, még eddig el sem ért mennyiségben dül a fiatal növendék állatok irtása, mely nézetem szerint igazi okozója az állat- és husdrágulásnak. Havonkint le lesz vágva a vágóhidon 1500 drb munkára alkalmas, nevelni való növendék, mely fiatal állatokat, ha ott maradnának, ahol tenyésztve lettek, a polgáremberek nagy örömmel vennék meg drágábban, mint a kereskedők.

És kevésbé nevelni való állat le lesz vágva havonkint 2000 drb, ezek már nem munkára valók, de tenyésztésre nagyon alkalmas állatok, ime eddig ez már összesen 3500 drb és hogy mennyi lesz levágva silányabb minőségű, melyeket csak a rossz táplálás alacsonyít kicsinyré, azaz silánynyá, azt csak a vasuti kimutatásból lehetne megtudni, mert ezek nem a vásárra jönnek, hanem egyenesen az állatirtó kereskedőknek, kiket méltán megillet az az elnevezés, hogy egyenesen gátjai az állattenyésztésnek, mert ezek tartanak futárokat, kik nemcsak, hogy az országban minden vásáron ott vannak, hanem még faluzni is mennek, ezek még azt is tudják, hogy mely gazdának mikor ellik a tehene és mindjárt le is foglalják a megvételre.

Ime tehát még csirájában lesz elfojtva ezelőtt virágozott állattenyésztésünk, így nem kerülnek a fiatal állatok máshova, csak a vágóhidra, pedig ha a fiatal állatfaj ennyire lesz pusztítva, mint ez évben, nemsokára elérjük azt az időt, hogy rá leszünk kényszerülve a lóhus evésre és meg kell elégednünk azzal, ha a szarvasmarháknak csak a tejét élvezzük. Tehát még röviden áttérve ismertetni fogom, hogy 5 év alatt mennyire felvirágozhatna az állattenyésztés ezen lelketlenség betiltásával.

Az először irt (1500) növendéknek darabja nevel átlag egy évben legkevesebb 100—150 kilót, de tiszta húst.

A másodszor irt 2000-nek darabja nevel egy évben átlag 80—100 kilót, tisztán húst, de már ezek a tenyésztésre való állatok másfél év alatt borjut is ellenek és még a fentírt 5 év alatt még azok a borjuk is ellenének.

És amelyeket silánynak irok, nevelnek egy évben 50—80 kilót, de ezek számát képtelen vagyok szorgosabb kutatás nélkül tudatni. Igaz, hogy nekem azt is mondták, kell a hus, muszáj levágni, mit egyenek a népek; de hát mit esznek akkor, ha a közelgő állathány következtében még egyszer olyan drága lesz a hus, mint most és ha ezelőtt nem volt szükség ezeknek a levágására, úgy most

sem kellene megengedni, azelőtt való években tudtommal (kivéve a tavalyit) nem volt még tizedrésze sem irtva, mint az idén, mert az idén ezek az állatirtók még kedvezményt is kaptak: már vihetik a központi vásárcsarnokba is árusítani, amit a múlt évben nem volt szabad és csak dugva árusíthatták a közvágóhidon. Tehát újból felkérem az állatvédő-egyesületet: tegyen lépéseket aziránt, hogy csak azon állat legyen levágható, melynek már négy nagy foga van és borjut csak hathetes koráig lehessen levágni, kivételes eset a kényszervágás, melynek okozója lábtörés, súlyos testhiba, mely a nevelést gátolja, stb. igazán mondhatom, szívfájdalommal vágjuk le ezen állatokat. Bővebb szóbeli ismertetésre bármikor (kivéve csütörtök és péntek) rendelkezésre állok. És ha önök figyelembe veszik ezen leveletemet, úgy kérem a lapba tenni, amint ismertetem.

Gadó Géza, mészáros segéd.

Levelét örömmel vettük és köszönjük szíves érdeklődését, melylyel ügyünket kíséri. Ami a kérdéses dolgot illeti, értesítjük, hogy abban a tárgyban úgy az országos állatvédő-egyesület, mint a gazdasági egyesületek is megfelelő lépéseket tettek és szintén törekszenek a baj orvoslására. Ez uton felkérjük, hogy saját szaktársai körében eszménket terjeszteni sziveskedjék, nyomtatványokat szívesen bocsátunk rendelkezésére, valamint szívesen szolgálunk felvilágosítással, ha bármely ügyben hozzánk fordul.

Elnökség.

Tekintetes szerkesztő ur!

Az október havi „Állatvédelem“ című lapban, amely a Tekintetes szerkesztő ur vezetése alatt áll, megjelent a „Lóhóhérolások a fővárosban“ című cikk, melyre engedje meg, hogy némi felvilágosítással szolgáljak. Tekintetes szerkesztő ur! A cikkben foglaltak között az áll, hogy már számos kifogás alá esnek a bérkocsi tulajdonosok és kocsisaik, ezen kijelentéseket én a magam részéről aláírom abban a tudatban, hogy a bérkocsis segédek között fenálló mai rendszer nem oka a kifogásnak, hanem oka ezeknek a bérkocsi tulajdonosok és az ipartársulat. Mert ennek a társulatnak van kezében a vizsgálati jog és ezek levizsgáztatnak boldog-boldogtalant, kinek még fogalma sincs a lónak a munkabírásáról és annak szervezetéről. Nekik csak az a céljuk, hogy minél több munkás legyen a piacon. Ezen az állapotokon csak úgy segíthetünk, ha a vizsgáznál a Tekintetes Állatvédő Egyesület, a rendőrségnek kiküldöttjei és a segédek részéről is egy-két kiküldött jelenne meg. Akkor meg fogjuk azt akadályozni, hogy olyan elemek, kik a ló szervezetéhez nem értenek bérkocsin járhatnak. Mert nagyon sok tulajdonosnak nincsen gondja a lovára, hanem nagyobb gondja, hogy sok pénz legyen este és akkor nem határoz, hogyha a szegény ló felfordul is. Még az istállók állapotáról is nagyon sokat írhatnék, de egyelőre elégnek tartom és felkérem a Tekintetes szerkesztő urat és az egyesület igazgatóságát, hogy ezzel a vizsgá-

tatási ügygyel foglalkozhatna és talán bennünket arról értesíthetne.

Maradok kiváló tisztelettel a „Magyarországi bérkocsi-szegédek és személyszállító vállalatok forgalmi alkalmazott-jainak szakegyesülete“ nevében

Lichtenstein Simon s. k., h, elnök.

Hozzám intézett sorait köszönettel vettem és öröndek, hogy egy oly tekintélyes egyesület vezető férfias eszméinkkel, törekvéseinkkel egyetért. Szóba hozott javaslata most megbeszélés tárgyát képezi egyesületünkben és értesítem, hogy e tárgyban most van folyamatban az eljárás, melynek eredményéről annak idején értesíteni fogjuk. Kérjük ügyünket továbbra is támogatni és egyesületünk is mindenkor készségesen rendelkezésére áll Önnek.

Szerkesztő.

Baromfi közvágóhid Jénában.

A jénai állat- és növényvédő-egyesület a helybeli heti vásártéren baromfi közvágóhidat létesített. Ötvenkét márka költséggel egy széjjelszedhető helyiséget építtetett, melyben egy a városi husvizsgálatnál alkalmazott egyén nyaktiló (guillotine) segítségével a levágásra kerülő baromfit gyorsan és fájdalom nélkül levágja. A levágást az egyesület *díjtalanul* végezteti; a vágó-ember az egyesülettől minden hetivásár alkalmával két márka díjazásban részesül, ezért a iizetésért köteles e mellett az élő baromfi tartását, elhelyezését is a vásáron figyelemmel kíséni és az általa észlelt szabálytalanságokat, állatkinzást a rendőrhatalóságnak bejelenteni.

A jénai baromfi közvágóhid az első intézmény Németországban is, a hol a baromfiakat hetivásáron nyilvánosan fájdalom nélkül leölik és ez által az otthon a háziasszonyok vagy szakácsnők által állatvédelmi szempontból sok esetben épen nem kifogástalan módon végzett levágásnak elejét veszik. Az utánzásra méltó példa megérdemli, hogy minél szélesebb körben követésre találjon, mivel nemcsak állatvédelmi, hanem gazdasági és közegészségügyi érdekeket is szolgál. A baromfiak levágása különben sem tartozhat jelenleg elterjedt formájában a legkellemesebb ténykedések közzé, úgy, hogy a piacon való levágatást, különösen ha díjtalanul eszközlik, minden érdekelt fél szívesen fogadná.

Dr. Zimmermann Ágoston.

Hirek az állatkertből.

Igazgató választás. Az állat- és növényhonosító társaság választmánya október 16-án tartott ülésén megválasztotta az intézet igazgatóját. Az állatkert igazgatásával ideiglenesen megbízott Lónyai Géza választmányi tag tulnyomó szótöbbséggel véglegesen igazgatóvá választatott meg.

Az állatkert téli rendje. Tekintettel a bekövetkezett hideg időjárásra, mindazok az állatok, melyek a hideg iránt érzékenyebbek, téli szállásokban helyeztetek el. Ezek sajnos, eléggé fogyatékosak, és csak az állatkert anyagi viszonyainak javulásától és az új igazgató erélyétől várható a jelenlegi mostoha állapot megszokott szarvasok, őzek, medvék, ragadozómadarak található. A többi állatok a madárházban, majomházban, a viziló- és elefánt-, valamint az oroszlánházban láthatók.

Az aréna. A múlt 1904. évben a bikaviadalok céljára idegen vállalkozók által az állatkerti tó helyén épített nagyarányú aréna a f. évben minden hasznosítás nélkül állott fenn. Az igazgatónak sikerült nem csak kieszközölni azt, hogy az állatkert szépségét oly hátrányosan érintő aréna lebontassék, hanem azt is, hogy ez a lebontás utász-csapatok segítségével lehető gyorsan végeztessék, hogy a tó helye a korcsolya idényre rendelkezésre állhasson. A Budapesten állomásozó utászok október 30-án kezdték meg a bontást és az serényen folyik.

Érdekes apróságok.

A Budapesti Hírlap 1905. október 26-iki száma a „Sport“ rovat alatt a következő érdekes hirt hozza: *A szerb trónörökös versenylovaglása.* Belgrádi tudósítónk táviratozza: A messzilovagló versenyen, a melyen több katonatiszt is részt vett, a trónörökös érkezett meg elsőnek. Kragujevácról Szemendriára 5 óra 49 perc alatt lovagolt. Óránként a süppedékes talajon tizenhat kilométert tett meg, de lova másnap elpusztult. Ez is „sport“? Sajnálatos állatkinzás!

Tábori kórház lovak részére. Az „Our Animal Friends“ értesülése szerint az angol hadsereg a jövő háboru esetén beteg és tehetetlen lovak részére tábori kórházat fog felszerelni. A *Medical Record* szerint két ilyen kórház van Angolországban, a rendszert kipróbálták s legtöbb eredményt Indiában érték el.

Mandzsuriában a japánok tábori kórházakat szerveztek állatok részére is; az eredmény az, hogy a veszteség lovakban mindössze 6% volt csak.

Jó példa. Több száz előkelő hölgy, — a góthai állatvédő egyesület tagjai — a hercegség összes divatárúüzleteihez felhívást intézett.

A felhívás bevezetésében rendkívül meleg hangon emlékezik meg azokról a kinszenvedésekről, melyeket sok millió madárnak kell elszünetnie, csak azért, hogy teteme a nők kalapjait díszítse. Rámutat arra a nagy kárra, melyet a hasznos madarak pusztítása okoz. Felemlíti, hogy a trópusi vidékeken — a csillogó, fényes tollu madarak hazájában — a szegény madarat, — melyet a Teremtő pompás tollazattal ruházott fel, — lelketlen, durva emberek fogdossák meg és elevenen fosztják meg tollaitól, vagy — a kisebbeket — meg is nyuzzák, mert hitők szerint az élő madárból kitépett toll sokkal hosszabb ideig tartja meg természetes fényét, szépségét!

A hölgyek végül névalírásukkal kötelezik magukat arra, hogy kalapjaikon vagy fejdiszükön madarat vagy tollat — kivéve strucz- vagy házi szárnyastollat — viselni nem fognak s főrekedni fognak rokonaikat és alkalmazottait is hasonló eljárásra bírni.

Időszerűnek találok e tényt felemlíteni éppen most, midőn hölgyeink téli kalapjaikat szerzik be. Szíveleljék meg német testvéreik példáját. Hiszen amugyis divat nálunk a külföld utánzása, utánzunk mindenféle félszeg dolgot, hiven követjük a divat hóbortjait, kövessük hát akkor is, midőn nemes, szép czélt tűzött maga elé. Nem mondom én, hogy semmiféle diszt se tegyenek kalapjaikra. Hiszen a modern ipar szebbnél-szebb szalagot, virágot gyárt, aztán ott vannak a struczollak, a vadludak s egyéb szárnyasok érczes fényű tollaiból készült izléses diszek; biztosítom róla, hogy ezek segélyével sokkal művészebb, szebb fejdísz lehet összeállítani, mint egy kitömött madárral, amely mindig izléstelen, nehézkes és — kimondom nyíltan — nagyon emlékeztet a vad és félvad népek divatjára, akik szintén teletűzdelik gyapjas hajukat ilyesféle diszkekkel.

A New-Yorkban székelő **American Society For The Prevention Of Cruelty To Animals** f. évi júliusban teljesített működéséről a következőkben számol be:

102 esetben feljelentés folytán a hatóság börtönbüntetést szabott ki; 512 állatot közbenjárására a munkától felmentettek; 215 gyógyíthatatlan lovat, öszvért s más nagy állatot emberséges módon kiirtott; 12523 gyógyíthatatlan vagy kóborló gazdátlan kis állatot kiirtott; 62 tehetetlen beteg állatot kórházba szállított; 7682 esetben vizsgálatot tartott és 7446 lovat vizsgált meg.

A hatóság az egyesület közbenjárására a 102 börtönbüntetést 49 esetben sebesült beteg lovak hajtása; 9 esetben gyenge, kimerült lovak hajtása; 18 esetben béna lovak hajtása; 1 esetben a ló kinzása, illetve az ostor nyelével való bökdösése miatt! 1 esetben a ló embertelen tulterhelése miatt; 3 esetben a ló kegyetlen és embertelen verése, az állatok hajszolása egész napon át etetés és itatás nélkül és egy lónak egy 12 láb mély árokba való kergetése miatt rendelte el. Ezek voltak a súlyosabb esetek. Ezenkívül még szerepelt egynéhány közmegebotránkozató kihágás is, így pl. egy tehenet valaki puskával négyszer egymásután megsebesített. Más valaki egy macskát vert meg sétabottal annyira, hogy az állat eszméletlenül terült el, egy másik macskát a hátsó lábainál fogva a falhoz verték, aztán egy údvarba dobták 2 kutya közé.

A hű kutya. Néhány nappal ezelőtt egy szegény ördög érkezett gyalogszerrel Párisba, ahol csavargás miatt elfogták. Távoli hazájából hosszú vándorlása alatt mindössze egy kutya kísérte. Az ember munkát keresett, de nem kapott és hogy a rendőrségre vitték, a hű kutya is vele ment és semmi módon sem zavartatta el magát a küszöbről. Még akkor sem, mikor a gazdáját régen átvitték a tölöncházba. A kutya mindenkinek könyörgött, szűkölt, vinyogott, úgy, hogy egy derék rendőr végre is megszánta és hazavitte. De a kutya, bár jól bántak vele, itt sem maradt meg, hanem visszafutott a kapitányságra, ahol a gazdáját eltűnni látta. Végre is néhány hírlapíró- és állatvédőtársulati tag vetette közbe magát, míg a gazdáját visszaadták a hű kutyának. Az embernek munkát is szereztek, a párisi állatvédő-egyesület pedig egyik legutolsó ülésen elhatározta, hogy a hű pudlinak disznyak-övet ajándékozik az eset emlékére.

Iskolásgyermek, mint állatvédő. Mindig élvezetes megemlékezni az ifjúságnak az állatvédelem terén kifejtett dicséretes tevékenységéről. Az amerikai állatvédelmi társulat folyóiratában következő sorokat közli egy tanítónő: „Egy fagyos napon, a számtan lecke alatt egy embert halottunk, ki ostorával erősen csattantva, káromkodott. Egyik-

fiutanítványom erre megkérdezett, vajjon a felvigyázókkal elmehet-e a szolgálóhoz hamuért. A fiuk a hamut a kűzködő lovak elé hintették, de miután nem volt elég, ásót ragadtak és a közeli domboldalból földet hoztak, hogy a szegény lovakon segítsenek.

Egyesületi hírek.

Országos Állatvédő Egyesület.

Uj tagok:

Ifj. Sembery István, földbirtokos. Nordio Nazareno, márvány iparos. Frech Ferencz, hentes mester. Nagy Sándor, szék.-főv. tisztviselő. Sieben Gyula, hírlapíró. Schillinger Lajos, kir. állatorvos. Özv. Bock Máténé. Stern Jakabné. Gróf Beroldingen Ervin, honvéd főhadnagy. Tamporszky Borbála. Weidlinger Miksa, vállalkozó. Tarján János, d. g. h. t. hivatalnok. Pemptl Kálmán d. g. h. t. főpénztáros.

Az állatvédőház forgalma.

Folyó évi szeptember 30-tól október 31-ig az állatvédőház forgalma a következő: Tulajdonosa által beadott 34 kutya, 3 macska, maradt mult óról 19 kutya, 1 macska, kiváltatott 9 kutya és 9 a mult óról, összesen 18 kutya, eltávolított 15 kutya és 10 a mult óról, összesen 25 kutya.

Eltartásra beadott 4 kutya 2 macska.

Kiváltatott 4 kutya.

Maradt 10 kutya és 2 macska.

Fürösztve lett 1 kutya, nyírva 1 kutya.

Gyógykezelésre szorult 5 kutya.

Eltartási napok száma 39 kutyák és 24 macskák részéről.

Az állatvédőházat igénybe vette tag 25, nem tag 22.

Kukuljevic József
vezető állatorvos.

A Néptanító Lapjában f. é. október 12-én gyermeknaptárunkról a következő ajánló czikk jelent meg: **Az Orsz. Állatvédő-Egyesület az Eötvös-alapért.** Az Orsz. Állatvédő-Egyesület Gyermeknaptárt adott ki és árusít 10 fillérért, melyből példányonként 2 fillért ad az Eötvös alapra. A Gyermeknaptár kitérő tartalommal, nagyon szép kiállításban jelent meg. Alakja, nyomása, papírja, képei: mind tetszetős, tartalma pedig a gyermekek fölfogásához mérten tanulságos és élvezetes; közleményeit oly neves írók irták, mint *Bárony István, Zempléni Árpád, K. Nagy Sándor, Monostori Károly* stb. Az Állatvédő-Egyesület előállításai költségen alul árusítja a naptárt azért, hogy ezzel az eszközzel minden érző teremtmény iránt irgalmasságot keltsen a gyermekszívben s hogy abba az állatok iránt érdeklődést és rokonszenvet oltson. Kéri ennél fogva a tanítóságot, hogy a Gyermeknaptárt fölkarolni szíveskedjék. Ehhez a kérelemhez az Eötvös-alap elnöksége is csatolja a magát, mert ha a kiadó-egyesület által nyomtatott 100.000 példány elkél, orsz. tanító segélyegyesületünknek ebből 2000 K haszna lesz. T. kartársainknak nagyon könnyű dolguk lesz, mert ha egy tanulójuk meglátja ezt a csinos naptárt, mely tanrendet és üres jegyzéklapokat is tartalmaz, okvetlenül meg is szerzi azt. A megrendelések az Orsz. Állatvédő-Egyesület igazgatóságához intézendők: IX., Ernő-utca 11—13. szám.

○○○ A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE ○○○
 ○○○ KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN ○○○
 IX., Ernő-utca 11-13. sz. Telefon 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. || Előfizetési ára 1 évre 2 korona

II. ÉVFOLYAM 1905. DECEMBER ∴ 12. SZÁM ∴

A madárvédelem történetéről, fontosságáról, a gyakorlati madárvédelem szükségéről.

(Folytatás és vége.)

Irta: Kukuljevič József.

Ezen ősrégi időkből fenmaradt mondákból tudjuk, hogy a kezdetleges papi hivatásból fejlődött a királyság. Ismeretes, hogy az e korbéli királyok egyszersmind főpapok is voltak és így volt lehetséges, hogy a madarak iránti védelem nemcsak a vallás keretében, hanem az állam szervezetében is megvolt.

A második vallási epochában, melyben a kínaiak éltek, az akkori szent férfiak hagyományából tudjuk, hogy *Hwanti* kínai császár humanitása oly nagy volt, hogy ezt a humanitását kiterjesztette a madarakra, a vadállatokra, de még a rovarokra is.

E kort követőleg az emberiség a tudomány és műveltség terén fejlődésnek indult, de ezzel egyenes arányban sülyedt az állatvilág iránti szeretete.

Azonban az ősvallás ez idejétől a kereszténység fellépéséig eső időben volt még egy korszak, amelyben az állatot értelmes érző lénynek tekintették és amelyben az állatot az emberiséghez viszonyítva, koordináltak és nem subordináltak tekintették. E nézet legjobban visszatükröződik a nagy kínai bölc, Confuciusz mondásában, aki azt mondja: «Az istenség szelleme minden lényben megtalálható. Az ember részesül benne és az az emberi szellem; a tárgyak részesülnek benne, ez a tárgyak szelleme; a fák, fű, madarak és állatok részeseivé lesznek és ez az ő szellemük.»

Ily alapokra volt fektetve Buddha nézete is és ebből magyarázható, hogy a buddha és hindu vallás tanai szerint egyes kasztok és fajok tiltottak attól, hogy valamely állatot megöljenek, a társadalom többi kasztjai pedig csak feltételesen teheték azt.

Ebben a tanban látjuk legszebben letéve a ma-